

บทที่ 1

บทนำ

ในประเทศไทย การศึกษาเรื่องการสื่อสารด้วยเสียงของนกอย่างมีระบบและถูกต้องตามหลักวิชาการในสภาพธรรมชาติยังมีน้อยมาก การติดต่อสื่อสารเกิดขึ้นเมื่อกิจกรรมของสัตว์ตัวใดตัวหนึ่งไปมีอิทธิพลต่อสัตว์อีกตัว อิทธิพลดังกล่าวนี้ส่วนมากถูกถ่ายทอดไปในรูปของการแสดงท่าทาง หรือโดยการใช้เสียง นกมีวิธีใช้เสียงเพื่อสื่อสารได้หลายรูปแบบ เช่น การใช้ปากขบกัน ใช้ปากเคาะกับวัตถุอื่น ใช้ปีกตีกัน แต่วิธีที่นกใช้มากและมีความสำคัญ คือการส่งเสียงร้อง ที่นกใช้เพื่อการติดต่อสื่อสารภายใน และระหว่างฝูง ระหว่างเพื่อนบ้าน ครอบครัว และคู่ผสมพันธุ์ นกผลิตเสียงโดยตรงจาก syrinx ที่ทำให้เกิดจังหวะ ท่วงทำนอง ความถี่ที่หลากหลาย การสื่อสารด้วยเสียงของนกนั้นแบ่งได้ 2 ประเภท คือเสียงร้องติดต่อ (call) และเสียงร้องเพลง (song) ซึ่งแตกต่างกันไปในนกแต่ละชนิด ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาในรายละเอียดของนกแต่ละชนิดถึงโครงสร้างเสียง ความหมาย และการรู้จักจำเพาะในชนิด (species recognition) ซึ่งต้องใช้วิธีในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ทำให้ความละเอียดและแม่นยำสูง วิธีที่นิยมใช้และเป็นที่ยอมรับ คือการทำ sonagram โดยการแปลงคลื่นเสียงที่บันทึกได้ให้อยู่ในรูปของกราฟที่มีแกนตั้งแสดงความถี่ (kHz) และแกนนอนแสดงเวลา (วินาที) ซึ่งจะช่วยให้ทราบ โครงสร้าง และองค์ประกอบต่างๆ ของเสียงได้ครบถ้วน

การศึกษานี้มุ่งเน้นเรื่องสำเนียงถิ่นในนกกระจ่างหัวหงอก (*Garrulax leucolophus*) ซึ่งเป็นนก passerine ในกลุ่มย่อย oscine เป็นนกประจำถิ่นที่พบเห็นได้ง่ายและมักส่งเสียงร้องติดต่อเนื่องกันทั้งฝูงตลอดเวลา

จากข้อสมมติฐานที่ว่า สำเนียงถิ่นของนกกระจ่างหัวหงอกอาจเกิดจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์ คือระยะห่างระหว่างพื้นที่ และปัจจัยทางพฤติกรรม เช่น การใช้บทเพลงตัวเองผสมกับบทเพลงของเพื่อนบ้าน (song sharing) และการเลียนแบบบทเพลงของเพื่อนบ้าน (song mimicry)

การวิจัยนี้ได้ทำการบันทึกข้อมูลเสียงร้องของนกกระจ่างหัวหงอกในจังหวัดเชียงใหม่บริเวณอำเภอเมือง อำเภอคอกยสะเกิดที่มีระยะทางห่างออกไป 40 กิโลเมตร และอำเภอเชียงดาวที่มีระยะทางห่างออกไป 70 กิโลเมตร เพื่อตอบสมมติฐานข้างต้นเกี่ยวกับปัจจัยทางภูมิศาสตร์ โดยภายในอำเภอเมือง บันทึกเสียงที่สวนสัตว์เชียงใหม่ อ่างเก็บน้ำสำนักงานเกษตรภาคเหนือ และสถานีวิจัยและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าเชิงคอกยสะเทพ ซึ่งแต่ละพื้นที่มีระยะทางไม่ห่างกันมากนัก เพื่อตอบสมมติฐานข้างต้นเกี่ยวกับปัจจัยทางพฤติกรรมว่ามีผลต่อสำเนียงถิ่นของนกกระจ่างหัวหงอกหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของเสียงร้องในนกกระจ่างหัวหงอกโดยละเอียด
2. เพื่อศึกษาความหมายของเสียงร้องในนกกระจ่างหัวหงอก
3. เพื่อศึกษาสำเนียงถิ่น และปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างของสำเนียงถิ่นในนกกระจ่างหัวหงอก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved